

CITIZEN AS DEAD //Norwegian Journal of Development of the International Science. – 2021. – №. 76-2. – С. 27-32.

24. KhudoynazarovKhudoynazarov, D. (2021). THE IMPLEMENTATION OF MODERN INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE ACTIVITIES OF COURTS IN THE ACTION STRATEGY DEVELOPMENT OF OUR COUNTRY: RESULTS

AND PROSPECTS: THE IMPLEMENTATION OF MODERN INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE ACTIVITIES OF COURTS IN THE ACTION STRATEGY DEVELOPMENT OF OUR COUNTRY: RESULTS AND PROSPECTS. TSUL Legal Report International electronic scientific journal, 2(1), 101-108.

PUBLIC DANGER OF CRIME

Топчій В.

Doctor of Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Professor, Department of Criminal Justice, State Tax University

Дідківська Г.

Doctor of Law, Professor, Professor, Department of Criminal Justice, State Tax University

СУСПІЛЬНА НЕБЕЗПЕЧНІСТЬ ЗЛОЧИННОСТІ

Топчій В.В.

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, професор кафедри кримінальної юстиції Державного податкового університету

Дідківська Г.В.

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, професор кафедри кримінальної юстиції Державного податкового університету

DOI: [10.24412/3453-9875-2021-77-3-50-53](https://doi.org/10.24412/3453-9875-2021-77-3-50-53)

Abstract

This article notes that the social danger of crime is expressed in damage to both material and moral to individual citizens and society as a whole. The opinion is substantiated that direct harm from crime should be divided into direct damage of a material nature and direct damage to a personal character. It is indicated that it is especially difficult to determine and calculate the consequences of criminal offenses committed against an individual. It is possible to calculate the costs of treatment and medications for a person who has become a victim of a criminal offense as direct material damage, but it is considered impossible to determine in monetary terms moral and psychological losses, an insult to honor and dignity, a change in the attitude of a person to the environment and himself after a committed criminal offense as direct personal injury. In addition, different people experience the consequences of criminal offenses differently. Especially moral and psychological stress grows when it comes to murders, harm to health, rape. So, for example, when studying the phenomenon of drug crime, it became obvious: it is extremely difficult to measure and evaluate in monetary terms all the consequences of the harm resulting from the spread of drug addiction in society, they are stretched out in time and become obvious only in the future, when it is impossible to correct the situation. Therefore, it is emphasized that it is advisable to include in the cost of crime also the costs of treatment and psychological rehabilitation of family members of a drug addict.

Therefore, the position is substantiated that such approaches are relevant and urgent tasks of modern criminological science and the practice of law enforcement agencies.

Анотація

У даній статті зазначається, що суспільна небезпечність злочинності виражається у нанесенні шкоди як матеріальної так і моральної окремим громадянам і суспільству в цілому. Обґрунтовується думка, що пряма шкода від злочинності має бути поділена на прямий збиток матеріального характеру і прямий збиток особистого характеру. Вказується, що особливо складні для визначення і підрахунку наслідків кримінальних правопорушень, що вчинені щодо окремої особи. Можливо підрахувати витрати на лікування і медпрепарати для людини, що стала жертвою кримінального правопорушення як прямий матеріальний збиток, але вважається неможливим визначити у грошовому еквіваленті моральні і психологічні втрати, образу честі і гідності, зміну ставлення особи до навколишнього середовища і самої себе після вчиненого кримінального правопорушення як прямий особистий збиток. До того ж різні люди неоднаково переживають наслідки кримінальних правопорушень. Особливо моральне і психологічне напруження зростає, коли йдеться про вбивства, завдання шкоди здоров'ю, зґвалтування. Так, наприклад, при дослідженні феномена наркозлочинності стало очевидним: виміряти і оцінити у грошовому еквіваленті всі наслідки шкоди, що настає у результаті розповсюдження у суспільстві захворювання наркоманією, надзвичайно складно, вони розтягнуті у часі і стають очевидними лише у майбутньому, коли виправити становище неможливо. Відтак, акцентується увага, що доцільно до вартості злочинності включати також витрати на лікування і психологічну реабілітацію членів родини наркозалежної особи.

Тож, обґрунтовується позиція, що такі підходи є нагальними і актуальними завданнями сучасної кримінологічної науки і практичної діяльності правоохоронних органів.

Keywords: crime, criminal offense, punishment, damage, national security, social danger.

Ключові слова: злочинність, кримінальне правопорушення, покарання, збитки, національна безпека, суспільна небезпечність.

Суспільство здавна хвилює злочинність, яка є кримінальним підвидом зі своєю своєрідною субкультурою, оскільки вона зачіпає не лише життєві інтереси кожного, а й загрожує національній безпеці держави. «Сучасна кримінальна обстановка в Україні характеризується негативною тенденцією змін в структурі злочинності, які полягають у тому, що індивідуальна злочинність усе частіше поступається місцем груповій, а остання, у свою чергу, переростає в організовану злочинну діяльність» [8, с. 169]. Ще в кінці ХХ століття, було актуалізоване питання про пріоритетність боротьби з цим явищем, аби поставити його на стійку правову основу. Це було наслідком того, що криміналізація нашого суспільства на той час досягла значного рівня. Чисельність засуджених, які перебували в місцях позбавлення волі, починаючи з 1992 року зросла втричі, майже на 60 відсотків виросла рецидивна злочинність. Насамперед це вбивства, зґвалтування, тяжкі тілесні ушкодження, наркоманія, хуліганство. Значна питома вага належала майновим злочинам. Зросла кількість засуджених до позбавлення волі за незначні правопорушення. Спостерігалася тенденція до збільшення порушення кримінальних проваджень щодо жінок. Виправно-трудова установа через переповнення криміналітетом перебували в критичному стані. Звичайно, за всіма цими визначеннями стояли фундаментальні контури кризи, спричиненої станом економіки, соціального захисту населення [1].

З часом почали формуватися нові підходи до розуміння злочинності, можливості її кількісно-якісного вимірювання і визначення реальної (а не лише зареєстрованої) кількості правопорушень, а також категорії «ціна» злочинності, пошук джерел «ціни» злочинів, вдосконалення методів розрахунку «ціни» конкретних злочинів з урахуванням досвіду транснаціонального законодавства. Зокрема, йде мова про Європейську конвенцію про відшкодування збитків жертвам насильницьких злочинів, прийнятої у Страсбургу 24 листопада 1983 року [2].

На сьогодні обґрунтовується позиція, що такі підходи є нагальними і актуальними завданнями сучасної кримінологічної науки і практичної діяльності правоохоронних органів.

Обґрунтовуючи такий підхід провідні кримінологи зазначають, що пряма шкода від злочинності має бути поділена на прямий збиток матеріального характеру і прямий збиток особистого характеру. Особливо складні для визначення і підрахунку наслідків кримінальних правопорушень, що вчинені щодо окремої особи. Можливо підрахувати витрати на лікування і медпрепарати для людини, що стала жертвою кримінального правопорушення як прямий матеріальний збиток, але вважається неможливим визначити у грошовому

еквіваленті моральні і психологічні втрати, образу честі і гідності, зміну ставлення особи до навколишнього середовища і самої себе після вчиненого кримінального правопорушення як прямий особистий збиток. До того ж різні люди неоднаково переживають наслідки кримінальних правопорушень. Особливо моральне і психологічне напруження зростає, коли йдеться про вбивства, завдання шкоди здоров'ю, зґвалтування. Так, наприклад, при дослідженні феномена наркозлочинності стало очевидним: виміряти і оцінити у грошовому еквіваленті всі наслідки шкоди, що настає у результаті розповсюдження у суспільстві захворювання наркоманією, надзвичайно складно, вони розтягнуті у часі і стають очевидними лише у майбутньому, коли виправити становище неможливо. Відтак вважається доцільно до вартості злочинності включати також витрати на лікування і психологічну реабілітацію членів родини наркозалежної особи [2].

Здійснюючи аналіз дослідження у даній сфері стає зрозумілим, що злочинність протягом, як мінімум, кількох десятиліть залишається однією з найбільших небезпек для політичного та економічного розвитку багатьох країн світу. Найчастіше потерпають від її негативних впливів держави, які знаходяться в стані суспільно-політичних трансформацій. Не є винятком, на жаль, і Україна. На сьогодні злочинність, яка існує в Україні, охопила найприбутковіші ринки у сфері економіки та господарської діяльності, фінансів, у банківській діяльності, використання бюджетних коштів, видобування корисних копалин, що безпосередньо пов'язують з корупцією. Наступне, торгівля людьми, зброєю, наркотиками, неконтрольоване державою виготовлення сигарет та спиртних напоїв також знаходиться під контролем злочинності. Але, особливою специфічною злочинністю в Україні виділяють саме тісну взаємодію організованих злочинних груп і злочинних організацій із органами влади на всіх рівнях, що становить загрозу безпеці держави [3].

Корупція як вид злочинності стала поширеним явищем, яке розповсюдило свій вплив в усі сфери функціонування держави, завдавши невідправної шкоди її розвитку. Подолання цього явища вже перетворюється у надзвичайно складну проблему, яка становить загрозу розвитку держави, стабільності і безпеці суспільства, сприяє підриву демократичних інститутів, цінностей та довіру до закону.

Авторитетні міжнародні спостерігачі відзначають, що корупція та пов'язана з нею злочинність, негативно впливає на формування і діяльність органів державної влади, підриваючи довіру громадян до них, ускладнює відносини України з іноземними державами. В суспільстві міцніють стереотипи то-

лерантності по відношенню до корупції та злочинності в цілому, пов'язаної з нею. В масовій свідомості основних соціальних груп формується думка, що корупційні кримінальні правопорушення не наносять шкоди суспільству, тому певні верстви населення обирають корупційні шляхи вирішення тих чи інших своїх нагальних питань.

Сучасні реалії щодо реалізації заходів запобігання корупції в органах державної влади вимагає чіткого уявлення про масштаби цього явища. Така оцінка повинна ґрунтуватися як на даних офіційної статистичної звітності, так і на опитуванні громадської думки щодо відповідних процесів.

З одного боку, представники правоохоронних органів, опираючись на стан злочинності, роблять висновки про відсутність високого рівня корупції в органах влади, зазначаючи, що в останні роки до різних видів відповідальності за корупцію щорічно притягуються не більше 1% державних службовців. З іншого боку, існує тенденція, особливо серед представників неурядових організацій та журналістів, будувати висновки про рівень корупції в органах влади виключно на матеріалах опитування громадської думки [4].

За даними сервісу Numbeo, який формує Індекс злочинності, Україна станом на 2021 рік займає 54 місце у світі (зі 135) за рівнем злочинності. В Європі за цим показником наша країна опинилася на третьому місці після Білорусі та Франції. «Слово і діло» пропонує подивитися, скільки кримінальних правопорушень було вчинено в Україні в 2013-2020 роках (без обліку правопорушень, за якими закрили справи або не знайшли складу злочину).

У повідомленнях про стан злочинності зазначається, що в 2014 році різко збільшилася кількість злочинів, що підпадають під статтю «Умисне вбивство» і «Незаконне позбавлення волі або викрадення людини» – 11 тис. 532 і 1 тис. 974 зафіксованих правопорушень.

Найпоширеніші кримінальні правопорушення в Україні – крадіжка і грабіж. За статтею «Крадіжка» в 2013 році було 242 тис. 769 правопорушень, в 2014-му – 226 тис. 833, у 2015-му – 273 тис. 756, в 2016-му – 312 тис. 172, у 2017-му – 261 тис. 282, в 2018-му – 238 тис. 492, в 2019-му – 197 тис. 564, у минулому році – 138 тис. 562.

Кількість кримінальних проваджень за статтею «Грабіж» з 2013 року знизилася майже втричі: тоді за рік було 22 тис. 695 зафіксованих правопорушень, в 2020 році – 7 тис. 492. У два рази за ці роки також знизилася кількість справ за статтею «Розбій»: в 2013-му – 2 тис. 856 правопорушень, в 2020-му – 1 тис. 360.

Навпаки, зросла за останні кілька років кількість правопорушень за статтею «Торгівля людьми»: у 2013-му – 131, в 2014-му – 118, в 2015-му – 110, в 2016-му – 115, в 2017-му – 342, в 2018-му – 270, в 2019-му – 320, в 2020-му – 206.

Торік рівень злочинності в Україні трохи знизився. Було менше зареєстровано злочинів за статтею «Умисне вбивство» – 3 тис. 844, за статтею

«Незаконне позбавлення волі» – 414, «Контрабанда» – 114, «Протиправне заволодіння майном підприємства» – 90.

При цьому в 2020 році порушували більше проваджень за статтями «Згвалтування» (393), «Бандитизм» (20), «Легалізація майна, отриманого злочинним шляхом» (348), «Шахрайство з фінансовими ресурсами» (142) [5].

Зниження життєвого рівня багатьох сімей, наявність більшості населення, що перебуває на межі або за межею бідності, ослаблення інфраструктури охорони здоров'я, освіти та культури щодо їхнього життєзабезпечення, розвитку та соціалізації є наслідком того, що зростання такого соціального явища, як злочинність, викликає природне занепокоєння громадян за своє життя, благополуччя сім'ї та безпеку дітей, а також знижує довіру до державної політики у сфері її запобігання. Натомість ніхто не заперечуватиме, що злочинність сьогодні виїшла далеко за межі загальної кримінального феномену і перетворилася на фактор, що створює реальну загрозу національній безпеці, основам державного устрою, а методики реального розрахунку нанесеного злочинністю шкоди особі, державі та суспільству в Україні немає. Крім того, з'ясування завданої шкоди злочинністю в сучасних реаліях політичної та економічної нестабільності, коли закон захищає тільки окрему групу людей, є надзвичайно складним питанням. Тому єдине джерело, де ми можемо побачити конкретні цифри про реальну злочинність в Україні, – державна кримінально-правова статистика, в якій визначено пряму шкоду, нанесену потерпілому в результаті вчиненого відносно нього конкретного виду злочину [6].

Підсумовуючи вище зазначене, можна погодитись, що суспільна небезпечність злочинності на пряму негативно впливає на регулювання і публічних суспільних відносин, що складаються у сфері формування, розподілу і використання коштів публічних грошових фондів, але також злочинність є кримінальним інструментом впливу на фінансову безпеку держави [7].

Отже, аналізуючи наслідки від злочинної діяльності, ми також повинні враховувати всі його фактори: моральні, майнові, фізичні, соціально-психологічні, оцінка яких дозволить простежити рух витрат потерпілого та держави на всіх стадіях кримінального провадження. А тому знання про реальну шкоду і суспільної небезпеки злочинності допоможе вченим, працівникам правоохоронних і судових органів, адвокатам і захисникам, державним і недержавним інституціям, населенню країни знати про реальний стан злочинності в Україні, здійснювати прогнозування її розвиток і своєчасно реагувати на її прояви.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Злочинність та засоби її подолання. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/zlochynnist-ta-zasoby-yiyi-podolannya/> (дата звернення 08.01.2022).

2. «Ціна» злочинності: що ми про неї знаємо? URL: <http://www.golos.com.ua/article/46047> (дата звернення 08.01.2022).

3. Стан організованої злочинності та протидії їй на території України за 2020 рік (в порівнянні зі статистичними даними за 2016-2019 роки). URL: <http://www.baganets.com/blogs-baganets/stan-organ-zovano-zlochinnost-ta-protid-.html> (дата звернення 08.01.2022).

4. Сучасні проблеми боротьби з організованою злочинністю та корупцією. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_5179 (дата звернення 08.01.2022).

5. Злочинність в Україні: як змінювалася ситуація в 2013-2020 роках. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/01/28/infografika/sus>

pilstvo/zlochynnist-ukrayini-yak-zminyuvalasya-sy-tuacziya-2013-2020-rokax (дата звернення 08.01.2022).

6. Богатирьов І.Г. Кримінологія : підручник. Київ : ВД Дакор, 2019. 352 с.

7. Топчій В. В. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності : навч. посіб. / В. В. Топчій, Г. В. Дідківська, Т. О. Мудряк; Держ. фіскальна служба України, Ун-т ДФС України, Союз юристів України ГО « Всеукраїнська асоціація кримінального права». Вінниця «ТВОРИ», 2019. 320 с.

8. Топчій В.В. Планування розслідування злочинів, учинених організованими групами. *Юридичний вісник*. 2015. №1 (34). С. 169-174.

THE PURPOSE AND FUNCTION OF INSTITUTION OF CASSATION REVIEW IN THE LEGISLATION OF UZBEKISTAN

Khakimov B.

Lecturer of Tashkent State University of Law

DOI: [10.24412/3453-9875-2021-77-3-53-55](https://doi.org/10.24412/3453-9875-2021-77-3-53-55)

Abstract

This article analyzes the importance of the case in the cassation review, its goals and objectives. In particular, the supervisory instance on which this institution is based has been considered from a historical point of view. Also, the history of establishment and reforms of the institute of supervisory instance, amendments in the legislation are covered by the article. It also critically examines the problematic aspects of the institution of reconsideration of the case in the cassation procedure. The right to judicial protection was also analyzed to carry out this analysis. Based on this principle, the institute of cassation review of the case was evaluated by author.

Keywords: supervisory instance, cassation, cassation review, judicial protection, judicial review, court decisions, amendment

The institution of reviewing court decisions is important to ensure that they are fair and justified. The Institute of Judicial Review has also been established in the Republic of Uzbekistan. Under current law, the institution of judicial review consists of an appellate, cassation, and cassation review. An amendment to the procedural legislation in 2021 abolished the supervisory instance and replaced it with the institution of cassation review.

Although the supervisory instance has been abolished, it can be seen that the institute of cassation review of cases, which is a new institution for reconsideration of court decisions included in the Code, is exactly the same as the supervisory instance. That is, the parties and stakeholders can't apply directly to the court, but they must apply to the President of the Supreme Court, the Attorney General or their deputies. They will consider the application and decide whether to file a protest or not to reconsider the case in cassation. The decision to file a protest is based on the violation or misapplication of substantive or procedural law¹.

This article analyzes the institution of the cassation review of court decisions based on the principle of

the right to judicial protection. To do this, we first focus on the principle of the right to judicial protection. Then there is a brief history of the supervisory instance. The working mechanism of the institute of cassation review of existing cases will then be discussed on the basis of the above analysis. In the conclusion, the author's opinion will be given as to whether the institution of cassation review restricts the right of citizens to judicial protection.

Article 44 of the Constitution provides for the right to judicial protection, which states that "Everyone shall be entitled to legally defend his rights and freedoms, and shall have the right to appeal any unlawful action of state bodies, officials and public associations."² This article is interpreted in the Plenum decision of the Supreme Court of the Republic of Uzbekistan as follows: "Judicial protection of the rights, freedoms and interests of individuals and legal entities is an important institution of state protection, which is ensured by an independent judiciary."³ It is clear from the explanation in this Plenum decision that the right to judicial protection is guaranteed only through the administration of justice. Justice is administered only by the

¹ Civil Procedure Code of the Republic of Uzbekistan. Art.419³. <https://lex.uz/docs/3517337>

² <https://www.un.int/uzbekistan/uzbekistan/constitution-republic-uzbekistan>

³ O'zbekiston Respublikasi Oliy Sudi Plenumining 2020-yil 3-iyuldagi "Jismoniy va yuridik shaxslar huquqlari va qonuniy manfaatlarini sud orqali himoya qilish to'g'risida" 11-sonli Qarori.